

Dit huis is nooit meer onschuldig

De Prinsenlandkrant maakt elk jaar ruimte om de oorlog te herinneren omdat we niet moeten vergeten wat de Rotterdammer is overkomen. Vorig jaar de oorlogsherinneringen van een tuindersdochter aan de 's Gravenweg, dit jaar de herinneringen aan Jackie, een klein kind in een wrede oorlog.

Jullie moeten hier weg

De zon schijnt en Jackie is zoals altijd op zijn step in de Rozenburglaan te vinden. Als zijn zusje op de step wil, zegt hij resoluut "dat je dan eerst bij mij achterop moet durven zitten". Al kibbelend arriveren ze bij nummer 17, hun geboortehuis. Moeder zit op een keukenstoel voor de openstaande voordeur. Ze huilt. Betty, het zusje van Jackie huilt gelijk ook en haar broer verwijt haar dat ze daardoor moeder nog verdrietiger maakt. "Jullie moeten hier weg" horen ze haar zeggen. De Joodse familie Vieyra wonend in dat prachtige grote huis aan de Rozenburglaan 17, verdwijnt van de een op de andere dag. Vader duikt onder in Zwijndrecht, Betty vindt een adres in Den Haag bij liefdevolle ongetrouwde dames. Jackie en zijn moeder gaan naar IJsselstein. En het blijft onduidelijk wie ze daar verraden heeft. Jackie veruult het boerenlandleven voor kamp Westerbork.

Transport

Vanuit het concentratiekamp Westerbork in Drenthe zijn 102 keer de treinen vertrokken, 102 keer trekt een locomotief de vracht- en veewagens volgeladen in de richting van Duitsland. Ze hebben (zo we nu weten) de duivelse bestemmingen Auschwitz, Sobibor, Bergen-Belsen en Theresienstadt. Slechts een enkele Jood of Sinti keert levend terug.

Op woensdag 15 juli 1942 vertrekt het eerste transport met 1135 personen en stipt op

woensdag 13 september 1944 vertrekt het laatste uit Westerbork met 279 personen.

En in al die 102 treinen zaten 19.048 kinderen met leeftijden tussen de 1 en 18 jaar en een van hen was Jackie uit de Rozenburglaan 17 te Rotterdam. Van die kleine twintigduizend kinderen zijn er vermoedelijk 1084 teruggekeerd, levend.

Administratie op orde!

Op een transportlijst wordt eerst de achternaam genoemd, dan de voornaam, het adres waarop zij wonen op de dag dat ze werden opgepakt of af moesten reizen, dan de geboortedatum en de geboorteplaats. Als laatste de datum waarop zij zijn overleden en de plaats waar zij zijn overleden. Grosse modo zijn die laatste twee gegevens, de datum van overlijden, vijf dagen nadat zij uit Nederland vertrokken en de plaats waar ze doodgingen, de gaskamers van

Marcel	Transvaalkade 83	02-12-1930	Norim	21-01-1944	Auschwitz
Kurt	Prins Hendrikstraat 127 Den Haag	05-11-1926	Utrecht	28-01-1944	Auschwitz
Rudi Tilly	Krabbendijk 18 Denekamp	26-04-1935	Voorburg	28-01-1944	Auschwitz
Nico	Voorstraat 3 Utrecht	31-07-1938	Voorburg	20-01-1944	Omgeving
Robert	Hoekenburglaan 33 Voorburg	06-10-1943	Westerbork	28-01-1944	Auschwitz
Rosetta Julie (Juu)je	Hoekenburglaan 33 Voorburg	02-10-1942	Amsterdam	28-01-1944	Auschwitz
Meijer	Doorgangskamp Westerbork	08-10-1926	Amsterdam	28-01-1944	Auschwitz
Barend Joseph	Raamgracht 7 huis Amsterdam	31-07-1929	Zwolle	28-01-1944	Auschwitz
Robert	Iepenweg 30 I Amsterdam	13-11-1943	Den Bosch	28-01-1944	Auschwitz
Esther Margaretha	Molenweg 260 Zwolle	22-06-1926	Zwolle	28-01-1944	Auschwitz
Jesaja	Broerenstraat 36 Arnhem	13-08-1926	Amsterdam	28-01-1944	Auschwitz
Betty	Molenweg 260 Zwolle	27-06-1943	Rotterdam	28-01-1944	Auschwitz
Edith	Hofmeijerstraat 12 III Amsterdam	15-10-1936	Amsterdam	28-01-1944	Auschwitz
Ivor Arnold	Doorgangskamp Westerbork	17-02-1943	Amsterdam	28-01-1944	Auschwitz
Jeanette Selma (Janny)	Rozenburglaan 17 Rotterdam	31-08-1932	Amsterdam	28-01-1944	Auschwitz
Elisabeth	G. van Amstelstraat 33 III Amsterdam	27-07-1936	Amsterdam	28-01-1944	Auschwitz
Salomon	Rapenburg 84 I Amsterdam	17-10-1943	Westerbork	28-01-1944	Auschwitz
Jacob Henri (Jacky)	Ten Katesstraat 77 huis Amsterdam	31-03-1930	Amsterdam	28-01-1944	Auschwitz
Charles Salomon	Doorgangskamp Westerbork	16-02-1934	Amsterdam	28-01-1944	Auschwitz
Viktor	Doorgangskamp Westerbork	19-09-1937	Amsterdam	28-01-1944	Auschwitz
Jeanette	Lepelstraat 66 I Amsterdam	06-02-1930	Leeuwarden	28-01-1944	Auschwitz
Mozes	Blasiusstraat 97 huis Amsterdam	28-12-1935	Westerbork	28-01-1944	Auschwitz
Dick Michiel	Blasiusstraat 97 huis Amsterdam	14-11-1943	Amsterdam	28-01-1944	Auschwitz
Maurits	Ommelanderswijk 103 Veendam	13-07-1933	Amsterdam	28-01-1944	Auschwitz
Michael	Emmalaan 30 Haarlem	14-09-1930	Amsterdam	28-01-1944	Auschwitz
Yogi	Doorgangskamp Westerbork	22-03-1936	Amsterdam	28-01-1944	Auschwitz
Yogi	Doorgangskamp Westerbork	17-12-1934	Amsterdam	28-01-1944	Auschwitz
Herman	Doorgangskamp Westerbork				

de eerder hierboven genoemde bestemmingen. Kinderen hebben immers geen enkele (economische) waarde voor de Duitse bezetters. Met hun moeders, tantes en andere vrouwen gaan zij onder de douche en ademen even later het giftige Zyklon B in. Als de deuren open gaan liggen bovenop de kinderen, door de vrouwen omhoog getild in een laatste poging ze het leven te redden.

Dinsdag, een doordeweekse dag

In een van de 26 wagons, met in totaal 948 personen, zit Jackie. Hij is een van de 168 kinderen die dinsdag 25 januari 1944 afreist met bestemming Auschwitz. Als ze na twee dagen aankomen, gaat een groep van 190 mannen (zij krijgen de nummers 172860-173049 op de arm getatoeëerd) en 69 vrouwen (zij krijgen de nummers 74902-74970) linksaf. De rest van 689 mensen gaat rechtsaf. Een paar uur later zijn zij dood.

"De Rode Kruis-uitgave Auschwitz Deel V vermeldt dertig overlevenden van dit transport, zestien mannen en veertien vrouwen. Tot de overlevenden behoorden vijf meisjes en twee jongens. De jongste was 7 toen ze werd gedeporteerd, de op een na jongste 15. De drie andere meisjes en de twee jongens waren 17." (1)

Onprettig dichtbij

Soms is de speling van het lot bizar aanwezig. Wat te denken van al de personen (Louis Cohen, Sientje Gobets) die woonden aan de Doodweg 6 in Laren – en zo zijn er meerdere ijzingwekkende toevalligheden. Heel dichtbij komt het als ik Siriusstraat 41 in Hilversum zie staan. Hans Paul Broekman is daar geboren op 13 februari 1941. Het is verdomme een straat verwijderd van mijn geboorteadres. Hans Paul heeft het niet overleefd en is gestorven op 4 juni 1943, twee jaar oud. De zon heeft vast geschenen toen de wagondeur werd geopend. Een paar uur later stierf hij te Sobibor in de gaska-

het kind aan haar terug. Zij heeft toen aan een ander meisje gevraagd of die het wilde dragen. Dit is toen meegegaan naar de gaskamer."

Jacob Henri (Jackie) Vieyra is geboren op 15 oktober 1936 in Rotterdam. Op 1 februari 1944 is hij bijna acht jaar. Mogelijk is hij in gedachten nog heel even in de Rozenburglaan 17 geweest, schaatste hij in een waterig zonnetje over de Kralingseplas of stepte hij hijgend over de stoep. Met de longen vol Zyklon B, bloed uit de oogkassen en braaksel in de mond, stief hij in Auschwitz. Zelfs in sprookjes overleeft niemand een gaskamer. In de concentratie-

kampen is er geen "ze leefden nog lang en gelukkig" maar slechts alleen het begin van een boos sprookje "Er was eens... Jackie en die woonde op de Rozenburglaan 17 in Rotterdam. Nooit meer zal ik zonder een brok in de keel langs dit huis lopen. Dag Jackie! In Memoriam, deze tekst is voor jou.

Rik Roelfzema

(1) In memoriam (de gedeporteerde en vermoorde Joodse, Roma en Sinti kinderen 1942-1945), 2012, uitgeverij Nieuw-Amsterdam, pg 712.

(2) Naschrift Rik

Roelfzema: recent heb ik contact met Betty uit Amstelveen, de zus van Jackie. Zij overleefde de oorlog samen met haar vader. Zij maakten een nieuwe start in Blijdorp. Nu op zondag 1 april zijn Betty en ik samen op de Rozenburglaan 17 geweest. In en rond het huis maakte zij foto's, foto's die ons als buitenstaander niets zouden zeggen: een marmerenvloer, een trapleuning, de plek waar ooit een zandbak stond en van oude bijna kale stuiken. De dikke groene hulstheg (van ver voor de oorlog) rond het huis, prikt nog even bloederig als toen.

Straatnamen doen pijn

Twee volle werkdagen doorploeg ik alle 102 transportlijsten. Welk van de 19.048 kinderen woont in Rotterdam of is er geboren? Dan zoek ik alle adressen op in de stratengids van Rotterdam. Wie komt er uit Prinsenland? Niemand natuurlijk. De bevolking bestaat in die oorlogstijd voornamelijk uit boeren. De Joden wonen vooral in andere wijken: Crooswijk, Oude Noorden, Bergpolder en het Centrum. Soms wordt het me te veel en moet ik plots huilen. Mijn vingertoppen strelen immers al uren lang de namen van al die kinderen, kort, om dan even bij een van hen te stoppen als er 'Rotterdam' staat. Zoveel straten komen langs, ik leer Rotterdam op een bizarre wijze kennen. Die lege huizen, dat moment waarop hun ouders de voordeur achter zich dicht trokken met de rugzak op de schouders en de koffers in de hand. Dat is zo voelbaar als mijn vinger weer verder glijdt over het papier.

mer, op handen gedragen door zijn moeder, opgericht naar het betonnen plafond.

En Jackie?

In het boek van Lou de Jong, deel 8: Gevangenen en gedeporteerden, tweede helft, is een anonieme getuige weergegeven, die verhaalt over transport 84 waarmee Jackie vervoerd is: "Er werd geroepen dat mannen en vrouwen apart moesten gaan staan. De moeders met kinderen en oudere mensen werden afgescheiden. Ik had ook een baby'tje van een vrouw bij mij uit de wagen op mijn arm en gaf

